[Etunimi Sukunimi]

Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Asiantuntijapyyntö E 95/2021 vp

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisiosta - Vahvat, verkottuneet, selviytymiskykyiset ja vauraat maaseutualueet

Kuntaliitto kiittää kutsusta osallistua valiokuntakuulemiseen.

Kuntaliitto katsoo, että komission tiedonanto EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisiosta on tervetullut ja on tärkeää, että maaseutualueiden tulevaisuus ja elinvoiman kehittäminen on nostettu korkealle EU:n agendalla. On tärkeää, että maaseutualueiden ja siellä toimivien rooli on tunnistettu erityisesti EU:n vihreässä ja digitaalisessa siirtymässä.

Kuntaliitto toteaa, että EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisio on kattava ja ottaa huomioon Euroopan maaseutualueiden erilaisuuden.

Maaseutusopimus ja maaseutua koskeva EU:n toimintasuunnitelma

Visioon sisältyvä maaseutusopimus ja maaseutua koskeva EU:n toimintasuunnitelma ovat myös kannatettavia, mutta niiden suhdetta muihin ohjelmiin ja strategioihin tulisi jäsentää. Lisäksi tiedonannossa olevat toimenpiteet ja ns. lippulaivahankkeet tarvitsevat konkretisointia sekä varsinaisten toimenpiteiden että niiden tavoitteiden ja vaikutusten osalta.

On tärkeää, että EU:n maaseutuvisiossa ja toimintasuunnitelmassa huomioidaan maaseutualueiden erilaisuus sekä EU:n sisällä että jäsenmaiden sisällä. Toimenpiteiden osalta tuleekin varmistaa, että jäsenvaltiot, alueet, kunnat ja kaupungit sekä muut toimijat maaseudulla pystyvät valitsemaan ja muokkaamaan kehittämistoimenpiteet paikalliset ja alueelliset tarpeet ja mahdollisuudet huomioiden. Lisäksi ehdotusten jatkovalmistelussa tulee varmistaa, että käytettävissä olevien rahoitusvälineiden laaja kokonaisuus on tavoitteiden osalta yhdensuuntainen. Toimeenpanossa tulee varmistaa rahoitusvälineiden selkeys ja yhdenmukaisuus, välttää päällekkäisyyksiä ja turhaa

hallinnollista taakkaa - sekä rahoitushakemuksia käsittelevien viranomaisten että hakijoiden näkökulmista.

Lisäksi tulee varmistaa, että maaseutuvision toimeenpanossa voidaan hyödyntää olemassa olevat toimivat verkostot ja hyvät toimintamallit sekä EU:n että jäsenvaltioiden kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla.

Maaseudun neljä toiminta-aluetta- vahvempi, verkottunut, selviytymiskykyinen ja vauras maaseutu

Vision ja toimintasuunnitelman neljä toiminta-aluetta kattavat ja huomioivat hyvin elinvoimaisen maaseudun kokonaisuuden sekä maaseudun taloudellisen, ekologisen ja sosiaalisen kestävyyden tavoitteet. Nämä neljä toiminta-aluetta linkittyvät tiiviisti toisiinsa ja tämä tulee huomioida myös toimintasuunnitelmassa ja toimeenpanossa sekä seurannassa ja vaikutusten arvioinnissa.

Kuntaliitto yhtyy komission näkemykseen, että digitaaliset yhteydet ovat yksi maaseutuvision kulmakivistä ja esimerkiksi nopeat ja toimintavarmat laajakaistayhteydet ovat perusedellytys maaseutualueiden työllisyyden ja elinvoiman lisäämiselle. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että myös maaseutu on mukana digitalisaation kehityksessä ja pystyy hyödyntämään sen mahdollisuudet täysimääräisesti. Maaseudun digitaalinen infrastruktuuri edellyttää julkista rahoitusta, koska toimintavarmat tietoliikenneyhteydet eivät rakennu kaikkialle markkinaehtoisesti.

Toimintavarmoilla tietoliikenneyhteyksillä varmistetaan, että maaseudun asukkaat, yritykset ja julkisten palveluiden tuottajat ja käyttäjät pystyvät asumaan, elämään ja tekemään työtään sekä kehittämään toimintaansa. Etätyön lisääntyminen ja monipaikkaisuuden mahdollisuudet voivat vaikuttaa merkittävästi maaseudun elinvoimaan. Myös koulutuksen järjestämisen ja osaamisen kehittämisen osalta tarvitaan uusia toimintamalleja, jotka hyödyntävät mm. digitaalisia alustoja.

Maaseutuvision toimenpiteiden osalta **älykkään sopeutumisen** keinoja väestöltään supistuvilla alueilla voisi nostaa enemmänkin esille. Maaseudulla, erityisesti harvaan asutulla maaseudulla, tarvitaan palveluita ja toimintamalleja uudistavia keinoja, joilla voidaan ennakoida, hallita ja vastata muutoksiin ja tuottaa esim. palveluita uusilla tavoilla sekä yhteistyön että digitaalisten mahdollisuuden avulla.

Kuntaliitto pitää kannatettavana, että EU:n maaseutuvisiossa halutaan panostaa sekä maatalouden että elintarvikkeiden paikallisen jalostuksen ja lyhyiden toimitusketjujen kehittämiseen. Paikallinen elintarvikkeiden jatkojalostus ja esim. lähiruoka-mallien edistäminen sekä julkisissa

ruokapalveluissa että esim. matkaisussa vahvistavat sekä alueellista ja paikallista elinvoimaa että kansallista elintarvike- ja huoltovarmuutta.

Maa- ja metsätalouden kehittämisen lisäksi tärkeää on myös muu maaseudulla olevan yritystoiminnan kehittäminen ja uudistuminen elinvoimaisen maaseudun kannalta. Monipuolinen elinkeinorakenne vahvistaa maaseudun työllisyyttä, taloudellista kestävyyttä ja elinvoimaa ja mahdollistaa mm. uusien asukkaiden ja nuorten pysymistä ja asettumista maaseudulle. Myös uudet toimialat, joiden mahdollisuus sijoittua maaseudulle digitalisaation ja etätyön myötä, vahvistavat ja uudistavat maaseudun elinvoimaa.

Maaseutuvaikutusten arviointi

Kuntaliitto kannattaa komission ehdotusta maaseutuvaikutusten arvioinnin käyttöönottamisesta ja edistämisestä. Kuntaliitto on hyödyntänyt ja edistänyt maaseutuvaikutusten arviointimenetelmää (MVA) mm. kuntaliitosselvitysten yhteydessä ja mm. sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä. Maaseutuvaikutusten arvioinnin menetelmät on todettu toimiviksi välineiksi asukkaiden ja toimijoiden osallistamisessa ja kuulemisessa ja erilaisten vaihtoehtoisten ratkaisujen ennakkoarvioinnissa.

EU:n maaseudun seurantakeskus

Ehdotus EU:n maaseudun seurantakeskuksen perustamisesta on kiinnostava, mutta vaatii lisätietoja erityisesti rahoituksen, hallinnon ja siitä saatavan lisäarvon osalta. Kuten muissakin maaseutuvision toimenpiteissä, myös seurannan ja ehdotetun seurantakeskuksen osalta tulee hyödyntää olemassa olevat järjestelmät ja verkostot, mm. Euroopan maaseutuverkoston ja kansallisten maaseutuverkostojen hyvät toimintamallit ja panostaa niiden kehittämiseen, jotta maaseutuvision, eri ohjelmien ja rahoitusvälineiden vaikutusten seuranta tuottaa vertailukelpoista aineistoa ja tietoa.

Kuntaliitto toteaa lisäksi, että ehdotus seurantakeskuksesta ei saa aiheuttaa uusia tiedonkeruuvelvoitteita eikä lisätä viranomaisten eikä hakijoiden hallinnollista taakkaa vaan seurantatiedon kerääminen tulee toteuttaa olemassa olevien tiedonkeruukanavien kautta, niitä tarkoituksenmukaisesti kehittämällä.

SUOMEN KUNTALIITTO

Taina Väre
erityisasiantuntija

Jakelu Maa- ja metsätalousvaliokunta, Kuntaliiton kirjaamo